

4/6

Dagens Nyheter återgav i går ett uttalande ur Falu-Kuriren, enligt vilket statsrådet Möllers förklaring att de borgerliga behövde blott åtta mandat för att socialdemokraterna skulle placeras i minoritet tolkades på så sätt att hr Möller räknade samman socialdemokraternas och kommunisternas röster i den nuvarande majoriteten. Här föreligger ett misstag; hr Möller hade i själva verket räknat de borgerliga och socialdemokraterna var för sig och över huvud ej tagit hänsyn till kommunisterna.

D. N.

5/6 1948

Sensation kring rysskrediten

Genom 1946 års avtal med Ryssland har Sverige ställt en kredit av en miljard till förfogande för inköp av angivna svenska varor. Kreditens utnyttjande beror emellertid på överenskommelser mellan Ryssland och vederbörande svenska företag. Hittills har dylika överenskommelser träffats blott för omkring 250 miljoner. Alltmera allmänt har man räknat med att detta belopp, i och för sig utomordentligt betungande — årsleveranserna till Ryssland skall ungefär motsvara vad som sparas genom bensin- och kafferansorering —, icke kommer att överskridas, att det stora kreditavtalet alltså skall revidera sig självt. Betydelsen av det oerhörda missgrepp som avtalet innebar skulle härigenom åtminstone i hög grad begränsas.

Dessa förhoppningar syntes be styrkta av onsdagens utrikesdebatt. En motion om formell revision av avtalet blev visserligen förkastad, men det skedde med en motivering som i själva verket godtog motionens syfte. Det enhälliga utrikesutskottet avslutade sitt betänkande med uttalandet att det enligt utskottet vore "uppenbart att den långsamma återhämtningen i världen och vårt eget lands nuvarande ekonomiska läge gör det utomordentligt angeläget att undvika en ökning av vår redan avsevärda kreditbelastning". I kamrarna betonade flera talare (bland dem hrr Wiberg och Ohlin) att denna formulering avsåg att hindra icke blott nya kreditavtal, utan också ökning av belastningen enligt redan träffade avtal. Om sålunda de av

enskilda företag utlovade leveranserna till Ryssland skulle tendera att öka, var det, yttrade hr Ohlin, regeringens plikt att inskrida. Mot denna tolkning av utskottsuttalandet restes varken från regeringsbanken eller av enskilda riksdagsmän någon som helst invändning. Den socialdemokratiska gruppledaren i andra kammaren, hr Fast, yttrade sig i sådana ordalag att hans instämmande med hr Ohlin framstod som obestriddigt. Dagens Nyheter, liksom flera andra tidningar, ansåg sig därför i torsdags kunna påstå att rysskrediten icke finge väsentligt ökas utöver de redan gjorda avsluten om leveranser — alltså icke utöver 250 eller, för att få till en ordentlig marginal, 300 miljoner.

En helt annan uppfattning om den i riksdagen träffade uppgörelsen har emellertid nu framträtt. Aftontidningen förklarade i torsdags att stora summor — tidningen nämnde den orimliga summan en miljard — kunde väntas bli återbetalda till Sverige från skilda låntagare under de närmaste åren. Något hinder funnes under dessa förhållanden icke, fortsatte tidningen, mot att öka kreditgivningen till Ryssland. Ty utrikesutskottet hade blott talat om "vår kreditbelastning" över huvud, och i dess utlåtande framhölls särskilt att återbetalningar, medförande betydande lättnader, snart kunde förutses från andra håll. Morgon-Tidningen ansluter sig till sin kollega: "Vad utskottet uttalat är ett önskemål att inte vår totala kreditbelastning till utlandet skall i nuvarande läge ökas. Varken hr Ohlin eller motionärerna har haft framgång med det under lång tid utbasunerade revisionskravet."

Med anledning av dessa kiljaktigheter har Dagens Nyheter frågat en rad medlemmar av regeringen och utrikesutskottet om deras uppfattning i tolkningsfrågan; de uttalanden som härvid gjorts redovisas på annan plats i dagens tidning. Det visar sig att oppositionens representanter, liksom vissa socialdemokrater, icke hyser några tvivel om rikstidningen av Dagens Nyheters tolkning, medan man på socialdemokratiskt håll i flera fall vägrar att uttala sig eller i varje fall icke tar avstånd från partiets tidningar. Särskilt statsministerns uttalande synes

Rysskrediten och partierna

innebära ett totalt instämmande med partipressen. Hr Erlander hade "inte tillfälle att lyssna till diskussionen i andra kammaren", men han ansåg oppositionens tolkning "orimlig". Vilken tolkning är då den riktiga? Utskottsutlåtandet synes icke ge någon klar vägledning. Då här talas om att "vår redan avsevärda kreditbelastning" icke bör ökas, kan avses antingen vår totala kreditbelastning, vilket skulle innebära att krediterna till Ryssland kan ökas i den mån andra krediter återbetalas, eller vår kreditbelastning i förhållande till särskilda länder, varvid leveranserna till Ryssland måste stanna vid 250—300 miljoner. Debatten borde däremot anses ha gjort saken klar; endast den sistnämnda meningen blev här framförd.

Saken är av utomordentlig betydelse. Svenska företag har redan lovat att sända varor till Ryssland, med svenska staten som betalare, för hundratals miljoner. Kostnaderna för Sverige är i realiteten vida större än så, bland annat därför att vi måste köpa massor av materiel med hårdvaluta för att kunna producera det som lovas Ryssland. Nu hävdas inom regeringspartiet att gränsen därmed icke är nådd. I den mån vi får tillbaka pengar från andra länder, t. ex. från England, skulle vi kunna öka den ryska kreditbelastningen till i princip vilket belopp som helst inom miljardens gräns. Att detta skulle ske på de svenska konsumenternas bekostnad och medföra en ytterligare försämring av det svenska näringslivet är en synpunkt som från dessa håll icke framförts i debatten. Huvudsaken tycks vara att så långt som möjligt genomdriva den kreditexport till Ryssland som i diskussionen för två år sedan betecknades som ett regeringens mästerverk.

Den nya debatten kring det ryska avtalet har fantastiska drag. I riksdagens andra kammare betonade representanter för folkpartiet och högeren med största skärpa att utrikesutskottets varning mot ökad kreditbelastning måste avse bland annat den ryska krediten; denna finge icke avsevärt höjas utöver det belopp som redan förutsetts genom skilda överenskommelser, dvs. 250—300 miljoner. Inte en röst höjdes mot denna tolkning, som formulerades i närvaro av en rad ministrar. Tre dagar senare visar det sig att denna folkning inte bara underkännes av ledande socialdemokrater, såsom stats- och finansministrarna, utan rent av förklaras vara orimlig. Oppositionen har alltså gått med på avstyrkandet av motionen om kreditavtalets formella revision under förutsättningar som enligt regeringens mening — dess i efterhand uttalade mening — är falska. Regeringen och regeringspartiet anser att utrikesutskottets varning blott gäller den totala kreditbelastningen. Alltså: ju mer vi driver in av andra låntagare, desto mer kan vi sända till Ryssland. Om vi får återbetalningar från exempelvis Norge och England behöver dessa, säger man, inte användas för att möjliggöra ökad import till Sverige, de kan i stället ge oss tillfälle att öka den svenska exporten till Ryssland.

Den socialdemokratiska tidning som först framförde denna tolkning, Aftontidningen, söker i lördagens nummer komma från problemet. Den har visserligen skrivit, och skriver fortfarande, att oppositionens tolkning är felaktig, att alltså kreditavtalet får ökas utöver de redan avslutade kontrakten, att endast Sveriges totala kreditbelastning inte får höjas och att väldiga summor inom de närmaste åren kommer att återbetalas till oss av andra låntagare. Men samtidigt förnekar tidningen att den påstått det vara möj-

ligt med höjning av det ryska kreditbeloppet i samband med återbetalningar från andra håll. Aftontidningen säger alltså samtidigt två direkt motsatta saker och är lika belåten med båda sina upptäckter.

Många gånger, och i regel utan framgång, har klarhet begärts rörande det ryska avtalet och dess konsekvenser. Denna gång borde dock i all rimlighets namn klarhet kunna erhållas. Skall verkligen en sådan tolkning godtas att det avtal som sägs ha reviderat sig självt nu skall revideras åt motsatt håll genom att andra svenska krediter blir likviderade? Skall regeringen obehindrat kunna sträva att höja den ryska krediten utöver 250—300 miljoner då vi får tillbaka våra lån i andra länder? I så fall var debatten i riksdagens andra kammare den 2 juni ett grovt skämt med den svenska allmänhet som irriteras av den betungande kredit som redan nu är avtalad och som åtminstone inte vill se den stiga.